

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Kunskapsstyrning och -stöd
Gunilla Brodda Jansen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-10-09

HSN 2024-0568

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Inriktning för att säkra patientgruppen med endometriosis inom ramen för arbetet med smärtvården

Ärendebeskrivning

Hälso- och sjukvårdsnämnden har fått uppdraget att säkra patientgruppen med endometriosis inom ramen för arbetet med smärtvården samt fortsatt arbete utifrån översyn i aktuellt regionalt programområde (RPO) och i arbetet med vårdval specialiserad gynekologi.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Inriktning för omhändertagande av patienter med endometriosis godkänns.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Patienter med endometriosis omhändertas inom alla vårdnivåer i regionen. Södersjukhuset (SÖS) har det nationella högspecialiserade uppdraget (NHV) för patientgruppen. I detta definieras att smärtspecialist skall ingå i uppdraget, liksom tillgång till rehabspecialist och fysioterapeut med särskild kompetens inom smärtanalys och smärtbehandling. Visst samarbete sker med sjukhusets smärtemottagning som dock endast kan erbjuda ett fåtal patienter en bedömning och kortvarig behandling. Revidering av vårdval gynekologi har genomförts under våren 2024. Under 2023 bildades ett regionalt nätverk för endometriosis som arbetar med att utarbeta riktlinjer för omhändertagandet av endometriosispatienter med akut såväl som långvarig smärta. Det har framkommit att omhändertagandet och behandlingsrutiner skiljer sig åt mellan sjukhusen.

För att få en bedömning av hur patienter med endometrios söker vård på grund av akuta symtom har regionen inventerat hur många av patienterna med endometriosdiagnos som söker akutmottagningar tre gånger eller fler under ett år. Målet är att patienterna med långvarig svårbehandlad endometriossmärta skall erbjudas ett standardiserat och likartat smärtomhändertagande i det akuta skedet som syftar till att ge patienten långsiktiga strategier.

Det pågår en regional anpassning till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för endometriosbehandling. Det kunskapsstöd som finns i Viss.nu för primärvården har uppdaterats under våren. I kunskapsstödet på Viss.nu tydliggörs primärvårdens uppdrag och när patienten ska remitteras till annan vårdnivå.

Regionalt programområde (RPO) Kvinnosjukdomar och förlossning har satt fokus på diagnosen i sin Mål och insatsplan, då man bedömer att det råder oklarhet för såväl patienter som vårdgivare om var vården ska erbjudas i regionen. Patienter riskerar att omhändertas på fel vårdnivå. En genomlysning av patientens väg genom endometriosvården i syfte att tydliggöra behov av samverkan mellan vårdval gynekologi, sjukhusvård och primärvård kommer att genomföras.

Under 2023 bildade också RPO Nervsystemets sjukdomar en lokal arbetsgrupp, (LAG) med uppgift att arbeta fram en regional anpassning av det vårdförlopp för långvarig smärta för vuxna som godkänts nationellt och arbeta med införande av vårdförloppet i regionen. Arbetet leds av specialistsakkunnig (SPESAK) inom smärta, med hjälp av processledning från hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF). Vid långvarig smärta har smärtans funktion som varningssignal ofta upphört och smärtan ska betraktas som ett sjukdomstillstånd i sig. Vårdförloppet är därför generiskt, det vill säga ger riktlinjer för alla former av långvarig smärta oavsett orsak eller grundsjukdom.

Övervägande

Det fortsatta arbetet med att förbättra smärtomhändertagandet för patienter med endometriosdiagnos kommer innefatta samarbete mellan primär-och specialiserad vård. Den nya strukturen för vård och behandling av långvarig smärta som beskrivs ovan, har inte fokus på specifika smärttillstånd eller diagnoser. Dock kommer patienter med endometrios, liksom patienter med andra långvariga smärttillstånd, kunna omhändertas i samarbete med gynekologisk specialitet inom ramen för detta arbete. Framför allt kommer det bli tydligare med vårdnivå och remissgång.

Förvaltningen har formulerat ett uppdrag för den kommande Utredningsenheten med samordningsuppdrag, och de föreslagna sjukhusenheterna på Danderyds och Södertälje Sjukhus har godkänt och accepterat uppdraget. I uppdraget beskrivs tydligt att enheterna skall arbeta mot såväl primär- som specialiserad vård. I uppdraget nämns kirurgi, gynekologi, neurologi och ortopedi som specifika områden för samordningsuppdraget. Det har framkommit behov av smärtutbildning för sjukvårdspersonal inom primärvården. Utredningsenheten kommer i samarbete med förvaltningen säkerställa att utbildningsmaterial om långvariga smärttillstånd inklusive endometriosis utarbetas, fortsatta utbildningsinsatser planeras även inom NHV- enheten. Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin (CES) kommer också tillsammans med Akademiskt Primärvårdscentrum (APC) utarbeta utbildningsmaterial riktat mot framförallt primärvården.

RPO Kvinnosjukdomar och förlossning, SPESAK i gynekologi, Läkemedelskommitténs expertgrupp för smärta och inflammation och den regionala endometriosisnätverk som bildats har reviderat ett regionövergripande PM avseende smärtomhändertagandet av endometriospatienter. Detta PM är ute på remiss och förväntas färdigställas under 2024.

Med anledning av att uppdraget för NHV vården av endometriospatienter på SÖS även inkluderar bedömning av smärta hos patientgruppen, skickade förvaltningen frågor till enheten för att få det specifika smärtuppdraget mer belyst. I svaret framkommer att smärtkompetens finns att tillgå inom uppdraget, dock behöver rutiner och struktur för att bättre detektera vilka patienter som skulle vara i behov av mer omfattande smärtomhändertagande och uppföljning förtydligas.

Ekonomiska konsekvenser

I Södersjukhusets NHV uppdrag ingår ett omhändertagande av patientgruppens smärtproblematik, vilket kan definieras mer precist. Den utredningsenhet/er med samordningsuppdrag som, tillsammans med implementering av vårdförlopp smärta, skall ersätta vårdvalet enligt ovan beräknas inte ge några ökade kostnader i den budget som lagts. Beräkningen är att kostnaderna skall minska i jämförelse med vårdvalets årskostnad genom att bättre fördela resurser till rätt vårdnivå. Utbildningsinsatser till primärvården med fokus på endometriosis och smärta skall ske inom ramen för uppdrag som planeras för 2025. Genom beskrivna förtydligande av struktur, utbildningsinsatser för professionen inom olika discipliner och nivåer i vårdkedjan, samt tillskapande av

utredningsenheter för smärtvård, skapas möjlighet till en kvalitetshöjning utan ökad kostnad.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Förslaget kommer få positiva konsekvenser för patientsäkerheten då patienter med smärta på grund av endometriosis kommer erbjudas en mer sammanhållen, strukturerad och standardiserad smärtvård baserad på riktlinjer utarbetade nationellt och regionalt.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Förslaget, om det genomförs, kommer få positiva konsekvenser för en mer jämlik vård genom förtydligande av uppdrag och att regionala utbildningsinsatser, kunskapsstöd och vårdnivåer arbetas fram.

Miljökonsekvenser

Förslaget förväntas inte få några konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser

Administrativa konsekvenser är svåra att bedöma, men risk för en intial ökning av administration kan inte uteslutas då rutiner och arbetssätt behöver formaliseras.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till

Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2024-10-09